

УПРОВАДЖЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ЗДОБУТТЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Галина Сердюк,
аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України

Анотація. Сучасна профільна освіта не може орієнтуватися лише на інформаційний багаж знань. Ідеться про необхідність формування в учнів ключових, галузевих і предметних компетентностей. Узагальнено педагогічний досвід роботи Чернігівського обласного педагогічного ліцею для обдарованої сільської молоді з формування дослідницької компетентності. Охарактеризовано комплекс форм дослідно орієнтованого навчання.

Ключові слова: профільна середня освіта, дослідницька технологія навчання, пізнавальна діяльність, компетентність, дослідницький підхід.

IMPLEMENTATION OF RESEARCH LEARNING TECHNOLOGY IN THE PROCESS OF PROFILE SECONDARY EDUCATION

Halyna Serdiuk,
PhD Student of the Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine

Abstract. Modern specialized education cannot focus only on the informational baggage of knowledge. It is a question of necessity of formation at pupils of key, branch and subject competences. The pedagogical experience of the Chernihiv Regional Pedagogical Lyceum for gifted rural youth in the formation of research competence is summarized. A set of forms of experimentally oriented learning is characterized.

Keywords: profile secondary education, research learning technology, cognitive activity, competence, research approach.

Динамічний освітній простір ХХІ століття спонукає до використання нових освітніх концепцій і технологій, побудованих на дослідницькому підході. Підвищення уваги до проблеми формування дослідницької компетентності учнів зумовлене тим, що сьогодні формується нове покоління інтелектуальної, творчої молоді, яка має бути конкурентоспроможною на світовому освітньому просторі. Звідси актуальність практичного використання відповідних педагогічних технологій у навчальному процесі.

Сучасна профільна освіта не може орієнтуватися лише на інформаційний багаж знань. Ідеться про необхідність формування в учнів ключових, галузевих і предметних компетентностей. Ефективним способом досягнення цієї мети є організація дослідницької діяльності учнів ліцеїв у процесі здобуття профільної середньої освіти. «Дослідницьке навчання – це така організація навчальних занять, яка передбачає створення під керівництвом викладача проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність студентів щодо їх вирішення» (Семеріков, 2001, с. 17). Мета дослідницького навчання – «формування готовності і здатності самостійно, творчо засвоювати і перебудовувати нові способи діяльності в будь-якій

сфері життя» (Попадич, 2017, с. 224). Ідеться про набуття учнями досвіду дослідницької роботи в пізнавальній діяльності та формування компетентної, творчої особистості.

Теоретико-методичні засади застосування дослідницької технології в роботі з учнями, які здобувають профільну середню освіту, пов'язані з пізнанням нового та особистісним розвитком. «Мета застосування дослідницької технології в навчанні – набуття старшокласниками досвіду дослідницької роботи в пізнавальній діяльності; об'єднати розвиток їхніх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу й на цій основі формувати активну, компетентну, творчу особистість» (Мороз, 2012, с.22).

Узагальнення педагогічного досвіду роботи Чернігівського обласного педагогічного ліцею для обдарованої сільської молоді з формування дослідницької компетентності показало, що організація дослідно орієнтованого навчання передбачає використання комплексу відповідних форм. Запропонована модель освіти передбачає розвиток дослідницького, творчого потенціалу учнів. Основним є розуміння значення дослідницької діяльності у вивченні кожного предмета відповідно до галузі наукових знань. Учителі визначають мету, зміст, розробляють програму навчальних досліджень, добирають завдання, орієнтуючись на розвиток дослідницької мотивації учнів, рівень сформованості відповідних умінь і навичок, забезпечують оперативний зворотний зв'язок, оцінюють результати використання дослідницької технології.

На початку 2021-2022 навчального року було проведене опитування учнів 10-х класів, у якому взяли участь 85 респондентів, які здобувають у ліцеї профільну середню освіту. Зазначимо, що в освітньому закладі навчаються учні регіону, які вступають на конкурсній основі після здобуття базової середньої освіти. Мета анкетування полягала в тому, щоб виявити ті види діяльності, до яких були долучені учні під час здобуття базової середньої освіти і які, на нашу думку, сприяли б розвитку дослідницької компетентності здобувачів освіти. Було встановлено, що в 18,8% учнів не було досвіду виконання лабораторних і самостійних завдань, контрольних робіт, які містили елементи проблемного пошуку, 70,6% не мали досвіду виконання нетипових завдань дослідницького характеру, 58,8% не брали участі в різних видах навчальної практики, що мала дослідницький характер, 61,2% – досвіду підготовки й реалізації навчальних проєктів, 67,1% – досвіду участі в предметних наукових гуртках, 85,9% – проблемних групах, секціях, 67,1% – роботі лабораторій з вивчення певної теми, 45,9% – проведенні самостійних досліджень, 91,8% – проведенні досліджень у межах творчої співпраці з іншими освітніми закладами, 87,1% – досвіду участі в науково-практичних конференціях, 65,9% – досвіду написання статей, доповідей, інших публікацій, 96,5% – підготовці й захисті науково-дослідницьких робіт Малої академії наук. Водночас з-поміж 85 респондентів 10-х класів 18,8% виявили бажання займатися науковою діяльністю, 10,6% – науково-технічною, 24,7% – навчально-дослідницькою, 37,6% – дослідницькою-

експериментальною, 11,8% – конструкторською, 28,2% – винахідницькою, 20% – пошуковою, 70,6% – поглибленим вивченням предметів.

У роботі вчителів ліцею домінують пошуковий та дослідницький підходи до засвоєння знань, умінь і навичок. Значна увага приділяється участі учнів у науково-дослідницькій роботі Малої академії наук України. Чільне місце займає проектна діяльність, яка сприяє розвитку інтелектуального і творчого потенціалу у. Активно реалізується практика залучення кожного учня до олімпіадного руху, конкурсних змагань, наукових гуртків, товариств, творчих лабораторій, клубів, науково-практичних конференцій, семінарів, зльотів, наукових читань, навчальних екскурсій, дослідницьких маршрутів. Навчальна практика, під час якої учні реалізують прагнення до наукового пошуку, набувають дослідницьких умінь, проходить у формі літніх інтелектуальних шкіл.

Зазначимо, що систематичне використання дослідницької технології в освітню практику сприяє формуванню в учнів ліцеїв, які здобувають профільну середню освіту, дослідницької компетентності, забезпечує високий рівень дослідницьких умінь і навичок, розуміння важливості ролі досліджень в удосконаленні знань. Перспективи подальших розвідок убачаємо у формуванні дослідницької компетентності, пошукової активності учнів ліцеїв засобами технології дослідницького навчання.

Список використаних джерел:

Семеріков, С.О. (2001). *Активізація пізнавальної діяльності студентів при вивченні чисельних методів у об'єктно-орієнтованій технології програмування: автореф.* Кандидат наук. Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова.

Попадич, О.О. (2017). Дослідницьке навчання як засіб формування виробничих функцій майбутнього педагога вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1, 223-226.

Мороз, П.В. (2012). *Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник.* Київ: Педагогічна думка.